

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer

Maieutiek
2018

Totalitarisme6/7

Totalitarisme_Maieutiek 2018_6/7

Permanente revolutie

Wanneer totalitaire bewegingen de macht krijgen treden er problemen op;

- Nationale macht tegenover internationale ambities,
- Absolutisme van eigen regering.

Trotsky is de uitvinder van de 'permanente revolutie' die term gebruikt Stalin. Ook Hitler gebruikt de staat als uitvalsbasis voor verdere ontplooiing van macht. 'die nooit tot stilstand kan komen'(294)

Totalitarisme_Maieutiek 2018_6/7

Experimenten tegen de werkelijkheid

Arendt betoogt dat zowel in Duitsland als Rusland geen staatsvorm werd ontwikkeld anders dan als façade naar niet totalitaire buurlanden.

De macht werd gebruikt om te gaan experimenteren tegen de werkelijkheid die natuurlijk in zicht kwam nu de partij niet tegen anderen streed maar zelf regeringsmacht had. Die strijd gaat van zuiveringen tot concentratiekampen. (207)

Totalitarisme_Maieutiek 2018_6/7

Vermenigvuldiging van de macht

De verdubbeling nodig om het probleem van staat versus de partij op te lossen is deel van groter geheel (213)

Er is een voortdurende opdeling die met opzet niet op elkaar aansluit. Stalin vernietigde eerder machtscentra, Hitler zette ze vooral anders in.

Verdubbeling die maar voortging. Als voorbeeld wetenschappelijk antisemitisme. (216)

Totalitarisme_Maieutiek 2018_6/7

Geheime politie en zichtbare macht

Stalin kent minder indrukwekkende bureaucratische verdubbeling, maar heeft de wel de geheime politie en de verdubbelingen vinden daarbinnen plaats.

Hoe groot de verschillen ook, bij beide geldt hoe zichtbaarder het instituut hoe minder macht!
Het leidt ook tot gebrek aan verzet tegen de leider. (geen organisatie)

Totalitarisme_Maieutiek 2018_6/7

Anti-utilitaristische macht

"Het punt is veeleer dat onze verbijstering over het anti-utilitaire karakter van de totalitaire staatsstructuur ontspringt aan de foutieve opvatting dat we al bij al te maken hebben met een normale staat - een bureaucratie, een tirannie, een dictatuur -, aan het feit dat we de nadrukkelijke verklaringen van de totalitaire heersers over het hoofd zien waarin ze stellen dat ze het land waar ze toevallig de macht grijpen alleen beschouwen als het tijdelijke hoofdkwartier van de internationale beweging, op weg naar de verovering van de wereld, dat ze overwinningen en nederlagen berekenen in termen van eeuwen of millennia, en dat de mondiale belangen altijd voorrang hebben op de lokale belangen van hun eigen territorium." (227)

Totalitarisme_Maieutiek 2018_6/7

Nationalisme als middel

Stalin en Hitler zetten juist als ze aan de macht zijn een façade neer van nationalistische en beperkte macht.. Alsof het daarmee klaar zou zijn en de beweging tot rust zou kunnen komen. Het wordt een soort geheime beweging juist als het toetreedt als lid van beschaafde naties.

Om te weten wat Hitler echt wil biedt *Mein Kampf* meer inzicht dan zijn toespraken als kanselier zegt Arendt. (230)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Nationalisme vandaag de dag

We zien overal nationalistische bewegingen, maar de vraag is welke daarvan echt nationalistisch zijn en welke dat inderdaad als springplank zien van een grotere totalitaristische beweging.

In Europa en Amerika zijn het vaak nationalistische bewegingen die het blanke ras willen verdedigen en dan ook vaak met hetero mannelijke suprematie. (Erkebrand) Verder zien we nu overal deze nationalistische en racistische beweging in China, Birma, Turkije en Noorden Zuid-Amerika, Maar wie stopt aan de grens?

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Roofbouw op eigen staat

Zowel Hitler als Stalin willen in werkelijkheid geen nationalisme, dus moet de natie opgeofferd worden voor het grotere geheel.

Arendt noemt ze sprinkhanen.

Alleen de SS (voor Hitler) en de geheime politie (voor Stalin) zijn belangrijk, want die zijn nodig voor de beweging.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totalitaire vormen stap 1

Totalitarisme en despotisme lijken sterk op elkaar in de beginfase, zolang er nog sprake is van oppositie.(239)

Geheime vijanden worden opgespoord en oppositie bestreden.

1935 (Hitler) en 1930 (Stalin) wordt alle georganiseerde oppositie geliquideerd. Dat is het eind van de beginfase

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totalitaire vormen stap 2

Terreur neemt toe als de macht er is. In plaats van oppositie wordt nu de strijd tegen **objectieve** vijanden gestart.

"De Joden in nazi-Duitsland of de afstammelingen van voormalige heersende klassen in sovjet-Rusland werden dus niet echt verdacht van enige vijandelijke actie; zij waren door het regime tot 'objectieve' vijanden verklaard, in overeenstemming met zijn ideologie."(242)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totalitaire vormen stap 3

Het is nooit de opzet om deze objectieve vijanden uit te schakelen en over te gaan tot consolideren.

Er moeten steeds nieuwe objectieve vijanden worden aangewezen. Polen, Duitsers, koelakken (= zelfstandige boeren) en Tataren, de reeks was eindeloos uit te breiden. (zie noot 97)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totalitaire vormen stap 4

Geheime acties kunnen plaatsvinden omdat men onafhankelijke financiële middelen heeft. Dat heeft men gemeen met niet- totalitaire geheime diensten. Maar verder staat de politie niet buiten de wet: ze belichaamt de wet! (249)

Provocatie wordt enerzijds verboden, maar het wordt ook algemeen omdat ieder gesprek achteraf als een provocatie kan worden uitgelegd.

Dubbele relaties -met degene politie zijn en met hun tegenstanders- zijn dé manier om op te klimmen.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totalitaire vormen 5

Iedereen wordt medeplichtig aan zuiveringen en geweld omdat de wegzuivering (dood) van de één banen opleverde voor de anderen.

De vrijheid van meningsuiting is theoretisch mogelijk, maar heeft als repercussie dat een willekeurige onschuldige wordt gestraft.

Ook schuld en dus verdwijning vanwege associatie neemt steeds extremere vormen aan. (blz255) en verdwijning wordt ervoor zorgdragen dat vergeten wordt dat iemand ooit bestaan heeft.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totalitaire vormen 6

Geheime genootschappen worden het model voor de totalitaire beweging en m.n. geheime politie.

'Normale mensen weten niet dat alles mogelijk is' Dit is het zinnetje dat de gruwelen teweeg brengt!(260)

Het monsterlijke moet dan ook ver van de gewone mensen blijven geen rapport of bericht bevat de echte feiten. Daardoor weten we ook niet wie van de massa deze werkelijkheid acceptabel of wenselijk zouden vinden.(261)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Totale overheersing

"De totale overheersing streeft ernaar de oneindige pluraliteit en verscheidenheid van menselijke wezens zo te organiseren alsof de hele mensheid slechts één individu was."(261)

De kampen zijn om uit te roeien en te vernederen, maar het zijn ook experimenten om de mens om te vormen tot een ding. De menselijke pluraliteit en nataliteit wordt er vernietigd.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

De kampen en de buitenwereld

Arendt beschrijft dat er een totale afzondering nodig is van de 'centrale instituties van het totalitarisme'.(263)

Wat daar gebeurde is niet na te vertellen en niet te begrijpen, dat maakt dat de overlevenden de verbinding met de buitenwereld niet of nauwelijks kunnen maken. De waarheid is zo gruwelijk dat mensen het niet geloven als de daden letterlijk worden aangekondigd. (264)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Alles is mogelijk

Het buiten het rechtssysteem mensen vastzetten omdat ze ongewenste elementen waren is bekend (boerenoorlog), het idee dat alles geoorloofd is bestaat (vanaf het utilitarisme), maar **dat alles mogelijk is** weten we pas na de concentratiekampen van de tweede wereldoorlog. Daarna valt politiek uiteen in wel of niet ten dienste van totalitarisme i.p.v. links of rechts.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Het radicale kwaad en de banaliteit van het kwaad

Wat de concentratiekampen zo anders maakt is dat leven en dood als mens er onmogelijk gemaakt wordt. Die ontmenselijking vindt Arendt het ergste van het totalitarisme en nieuw in de menselijke geschiedenis. Dit noemt zij hier **het radicale kwaad**. Dit noemt ze elders ook misdaad tegen de menselijkheid, omdat we hiermee niet verder kunnen als samenleving.

Ook later (banaliteit van het kwaad) blijft ze van mening dat Eichmann daarom de doodstraf moet krijgen.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

3 stappen van totalitaire overwinning

1. Doden van de juridische persoon. (275)
2. Moord op morele persoon. (280)
3. Vernietigen van de unieke identiteit. (282)

De nuttelosheid van de kampen in utilitaire zin verhult dat ze van grootste belang zijn voor het totalitarisme. Ze bewijzen dat totale overheersing van een grote groep mensen kan.(286)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

Maar het totalitarisme is verslagen.

Het hoopvolle is dat men het menselijke van de mens niet kwijt kon raken zonder de mensen zelf te vernietigen. Dat op wereldschaal lijkt gelukkig onmogelijk.

Maar, zegt Arendt, er is ook de sterke bekoering ontstaan van het vernietigen van mensen in plaats van hun situatie proberen te verbeteren. Dat zou wel eens de totalitaire staten kunnen overleven.

De vraag 'waar laten we de overbodigen?' is gesteld en kreeg al eens een gruwelijk antwoord in de Endlösung.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

De overbodigen

"Er is slechts één ding dat lijkt vast te staan: we kunnen zeggen dat het radicale kwaad zijn opwachting heeft gemaakt in verbinding met een systeem waarin alle mensen in gelijke mate overbodig geworden zijn. De manipulators van dit systeem geloven even sterk in hun eigen overbodigheid als in die van alle anderen, en de totalitaire moordenaars zijn des te gevaarlijker, in de mate het hen niets uitmaakt of ze levend of dood zijn, of ze ooit geleefd zouden hebben dan wel nooit geboren zouden zijn. Het gevaar van de lijkenfabrieken en de hollen van vergetelheid is dat vandaag, met een overal stijgende bevolking en toenemende dakloosheid, massa's mensen voortdurend overbodig worden gemaakt, zolang wij ermee doorgaan de wereld in utilitaire termen te denken. Overal spelen politieke, sociale en economische gebeurtenissen in een zwijgende samenzwering mee met totalitaire instrumenten, die ontworpen zijn om mensen overbodig te maken." (291/292)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7

De overbodigen vandaag de dag

- Illegalen,
- Statenlozen, (komt ook aan de orde in college 9)
- Black lives matter,
- Basket of deplorables. <https://www.youtube.com/watch?v=foMGv925M0>
- Maar ook de omgang met mensen in schulden, achterstandswijken, werkloosheid en opvoedingsproblemen die in sommige vormen van zorg buiten de normale wetten en haar juridische controle vallen. (Foucault)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_6/7